

Weten wat te doen... wanneer je niet weet wat te doen.

In 2014 publiceerde Max van Manen zijn boek 'weten wat te doen wanneer je niet weet wat te doen'. Van Manen beschrijft en beschouwt, zoals hij dat zo mooi kan zeggen, de pedagogische sensitiviteit in de omgang met kinderen. Los van de enigszins verwarrende titel en de mooie woorden over de gewenste pedagogische sensitiviteit, is zijn boek rijk gevuld met anekdotes uit de praktijk. Daar waar het soms ogenschijnlijk vanzelf gaat en daar waar het soms ook ongemeen ingewikkeld kan zijn. Daar waar jij de goede dingen wilt doen en daar waar het soms wel en soms ook even niet lukt.

Van leerkrachten wordt verwacht dat zij verantwoordelijkheid willen nemen voor het welbevinden en de groei van hun leerlingen. Daarvoor is het van belang dat zij veel weten, goed nadenken en dat zij zich goed realiseren dat zij zichzelf meebrengen, in het contact met kinderen.

Onlangs raakte ik, ongewild, betrokken bij een incident dat zich had voorgedaan op een van onze scholen. Ik was in gesprek met de directeur. Zijn telefoon ging, hij onderbrak het gesprek, keek op het display en zei: "Sorry, maar deze moet ik nemen!" Twee minuten later zaten wij in zijn auto. Op weg naar zijn school. Er was een kind door het lint gegaan. Opnieuw. Geen oordelen. Wel zorg. Over welbevinden, sfeer en veiligheid.

In de hal van de school zag ik diverse leerkrachten en kinderen die aan het werk waren. In de verte, aan het einde van de hal, zag ik een vader met zijn zoon. De directeur sloot aan en ging met de kleine en de grote man in gesprek. Ik bespeurde geen paniek, geen stemverheffing. Er was wel zorg. Over welbevinden, sfeer en veiligheid.

Ik keek en zag leerkrachten en kinderen. Aan het werk en in gesprek. Alsof er niets aan de hand was. Opmerkelijk. Ik vroeg aan een van de leerkrachten hoe zij het maakte. Ze vertelde me dat ze enorm was geschrokken en zich gelukkig weer had weten te herpakken. En toen kwam het: "Het gaat wel weer nu, maar dat komt vooral doordat de collega's van de onderbouw ons direct kwamen helpen. Dat is zo fijn!" Ze vertelt me vervolgens in enkele zinnen hoe (h)echt teamwork er uitziet. Ze is zichtbaar blij met de spontane hulp van haar collega's. Ik kijk en luister en merk dat het niet meer gaat over het incident. Dat komt later wel weer. Het gaat nu over welbevinden, sfeer en veiligheid.

Ik zie leerkrachten die het samen doen. En ik zie kinderen die dat ook zien. En zij zien meer. Zij hebben de schrik gezien bij hun leerkrachten. En zij hebben gezien dat de rust is weergekeerd. En dat helpt hen om de draad weer op te pakken. Waarschijnlijk hebben zij vertrouwen in de volwassenen om hen heen. En dat kan ik me goed voorstellen.

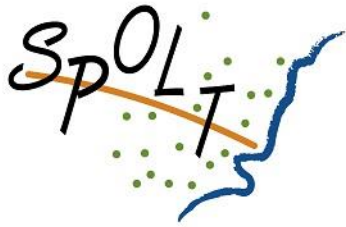
's Avonds thuis heb ik van Manens boek maar weer eens uit de kast gepakt en opengeslagen. En ik las opnieuw hoe van Manen schrijft over de relatie tussen je innerlijke bedachtzaamheid enerzijds en het directe handelen dat van je verwacht wordt anderzijds: "In de alledaagse realiteit van het onderwijs moet je dikwijls direct handelen. Je neemt dan beslissingen in een split second, nog voor je het bewust kunt overdenken. Vaak doe je het goede, op het juiste moment, ook in de ogen van het kind. Dat noemen we pedagogisch tactvol handelen."

Van Manen roept leerkrachten op om ontvankelijk te zijn, om op te pikken wat er met een kind gebeurt en om de belevingswereld van dat kind te begrijpen. Ik geloof dat dat vrijdag op deze school gebeurde.

Als een kind door het lint gaat, dan vraagt dat van jou als pedagoog dat je aanvoelt wat goed of juist niet goed is voor een kind of voor een groep kinderen. De kinderen hebben het nodig dat hun leerkracht ziet wat de pedagogische betekenis en het pedagogische

Stichting Primair Onderwijs Leudal en Thornerkwartier

Postbus 3043, 6093 ZG Heythuysen, In de Neerakker 2, 6093 JE Heythuysen, T 0475 - 55 04 49, E bestuursbureau@spolt.nl, I www.spolt.nl, K.v.k. 41066900, Bank NL09RABO 01442.12.218

belang is van een situatie. En dat je je bewust bent hoe je kunt handelen op een omzichtige en discrete manier voor alle betrokkenen. We hebben het dan over tact, pedagogische tact. Over letterlijk in contact staan. Over being-in-touch (Bors, 2017). Ongelooflijk belangrijk. Tact heeft ook te maken met wie je bent, en wie je wilt zijn. Tot zover de individuele uitdaging voor elke leerkracht. Weet dat de kinderen in jouw klas worden gevormd tot evenwichtige volwassenen door de niet aflatende pedagogische steun van hun (groot)ouders en leerkrachten. En soms gaat het onderweg mis. En juist dan hebben ze jou nodig. Als het mis gaat. En deze leerkrachten op deze school waren er. Voor alle kinderen. Petje af. Als toeschouwer was en ben ik daarvan onder de indruk.

Er wordt veel van jou, als leerkracht, verwacht. En, om aan al die verwachtingen te voldoen is het van belang dat je fit bent, dat je je professioneel opstelt, dat je je lessen goed voorbereidt, maar ook dat je je realiseert dat de kinderen in jouw klas niet een willekeurige, ijverige didacticus zien, maar een uniek mens van vlees en bloed. Die, met goede intenties en met concrete doelstellingen zorgt voor betekenisvolle lessen, voor een sfeer waarin geleerd wordt. Als het werkt zoals jij vooraf had bedacht, dan is dat fijn. Als het (net) niet loopt zoals jij had gepland, dan moet je bijstellen.

Enkele weken geleden werd dat van enkele leerkrachten gevraagd. En zij handelden. Zo goed als zij dat op dat moment konden.

Als je dan als leerkracht in de prettige omstandigheden verkeert dat je je gezien en gesteund weet door je collega's en leidinggevenden, dan zit het goed.

Dan weet je dat je het zelf doet, maar ook dat je het niet alleen hoeft te doen.

En dat is wat ik elke leraar wens.

Dank voor jullie professionele openheid en menselijke kwetsbaarheid. Het laatste woord is aan van Manen: "Niets is zo onopgemerkt als dat wat vanzelfsprekend is."

Heythuysen, november 2018

Gérard Zeegers

